

UCHWAŁA NR 88/2015
Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej
z dnia 25 sierpnia 2015 r.

w sprawie opinii o projekcie z dnia 10 sierpnia 2015 roku rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy z urzędu

Działając na podstawie art. 58 pkt. 9 prawa o adwokaturze w związku z art. 59 ust. 3 prawa o adwokaturze Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej postanawia:

1. Negatywnie zaopiniować proponowany § 1 pkt. 1) projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy z urzędu zawierający propozycję zmiany § 4 ust. 2 pkt. 4 rozporządzenia w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy z urzędu;
2. Pozytywnie zaopiniować § 1 pkt 2) projekt rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy z urzędu zawierający propozycję zmiany § 6 ust. 2 rozporządzenia w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy z urzędu, postulując jednakże zastąpienie zwrotu „w terminie 7 dni” określeniem „w terminie określonym przez prezesa właściwego sądu wynoszącym co najmniej 7 dni”;
3. Negatywnie zaopiniować proponowany § 1 pkt. 3) projektu rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy z urzędu zawierający propozycję zmiany § 9 ust. 1 rozporządzenia w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy z urzędu;

UZASADNIENIE

Pismem doręczonym w dniu 17 sierpnia 2015r. Minister Sprawiedliwości przesłał Naczelnej Radzie Adwokackiej do zaopiniowania m.in. datowany na dzień 10 sierpnia 2015 roku projekty rozporządzenia zmieniającego rozporządzenie w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy z urzędu.

Ad 1.

Po przeanalizowaniu przedłożonego do zaopiniowania projektu Naczelna Rada Adwokacka wskazuje, iż żaden przepis ustawy prawo o adwokaturze, ani żaden przepis rangi samorządowej nie zobowiązuje adwokatów do przedstawiania władzom samorządu „adresu do doręczeń”. Zgodnie z przepisami adwokat wykonujący zawód wyznacza sobie siedzibę zawodową i jest zobowiązany przedłożyć władzom adwokatury informację o siedzibie zawodowej. Przez pojęcie siedziby zawodowej rozumie się nie tylko miejscowość, w której

adwokat wykonuje zawód, ale również konkretny adres pod którym prowadzi kancelarię. Wskazanie siedziby zawodowej ma to znaczenie, że zgodnie z art. 21 ust. 3 prawa o adwokaturze siedziba zawodowa adwokata przesądza, w okręgu którego sądu rejonowego adwokat świadczy pomoc prawną z urzędu.

Tymczasem projekt rozporządzenia zakłada, iż okręgowe rady adwokackie nie będą przekazywać adresu siedziby zawodowej adwokata, lecz jedynie „adres do doręczeń” (§ 4 ust. 2 pkt. 2 rozporządzenia). Powstaje jednak zagadnienie co rzeczywiście oznacza pojęcie „adres do doręczeń” i jak się ono ma do pojęć ustawowych: siedziby zawodowej adwokata (na gruncie prawa o adwokaturze), czy adresu zamieszkania radcy prawnego (na gruncie ustawy o radcach prawnych). Dokonując wykładni tego określenia przyjąć należy, że posłużenie się pojęciem „adres do doręczeń” może prowadzić do wskazania innego adresu niż adres siedziby zawodowej adwokata, czy adresu zamieszkania radcy prawnego. Co więcej adres do doręczeń oznaczać może jedynie adres na jaki należy doręczać obrońcy korespondencję (gdyż doręcza się tylko korespondencję). W skrajnych przypadkach adresem do doręczeń może być również adres skrzynki w placówce operatora pocztowego. Co więcej, adres do doręczeń nie musi pokrywać się z adresem siedziby i nie musi znajdować się nawet na terenie izby, do której przynależy adwokat czy radca prawny.

Wynikająca z art. 81a § 4 kpk delegacja ustawowa obliguje Ministra Sprawiedliwości do wydania rozporządzenia w sprawie sposobu zapewnienia oskarżonemu korzystania z pomocy z urzędu, mając na uwadze konieczność zapewnienia prawidłowego toku postępowania oraz prawidłowej realizacji prawa do obrony. Rezygnacja z obowiązku wskazywania adresów siedzib zawodowych adwokatów obrońców i adresów miejsca zamieszkania radców prawnych obrońców nie gwarantuje oskarżonym pełnej realizacji prawa do obrony. W wielu przypadkach prawo do obrony wymaga również osobistego kontaktu oskarżonego z obrońcą w miejscu, w którym obrońca wykonuje zawód. W przypadku, gdy „adres do doręczeń” nie będzie miejscem wykonywania zawodu, wówczas oskarżony nie będzie miał szansy na bezpośredni kontakt ze swoim obrońcą.

Naczelna Rada Adwokacka zwraca uwagę, iż nie jest właściwym sposobem regulowanie na poziomie rozporządzenia zagadnień wymagających regulacji ustawowej.

Bezwzględnie słusznym wydaje się pogląd, iż należy szanować prawo do prywatności obrońcy, przez które rozumieć należy nie tylko prawo do zachowania w poufności adresu miejsca zamieszkania obrońcy, ale również prawo do wypoczynku, prawo do choroby, prawo do sprawowania opieki nad chorymi członkami rodziny, etc. Prawo to musi być szanowane nie tylko przez Ministra Sprawiedliwości, ale również przez samego oskarżonego – klienta z urzędu (który nie może nadużywać prawa np. poprzez kontakt telefoniczny po godzinach pracy kancelarii), czy również przez sądy lub prokuraturę. Naczelna Rada Adwokacka rozumie postulat zachowania w poufności adresu zamieszkania radcy prawnego. By to jednak osiągnąć konieczna jest ingerencja w przepisy rangi ustawowej – konieczna jest odpowiednia zmiana przypisów ustawy o radcach prawnych tak, by również wykonujący wolny zawód radcowie prawni - obrońcy, wskazywali swoje siedziby zawodowe. Wprowadzenie do rozporządzenia pojęć niespójnych z pojęciami ustawowymi spowoduje jedynie problemy organizacyjno-interpretacyjne, polegające np. na tym, iż sąd nie będzie w stanie zweryfikować kompetencji do wykonywania obron w sprawach karnych na terenie jego siedziby.

Ad 2.

Naczelna Rada Adwokacka, na etapie opiniowania obecnie obowiązującego rozporządzenia, postulowała utrzymanie zasady rozdzielności list obrońców. Naczelna Rada Adwokacka wskazywała również, iż ustalona w art. 81a kpk delegacja ustawowa nie upoważnia Ministra Sprawiedliwości do wprowadzania mechanizmów zmuszających samorządy do przedstawiania list adwokatów niewyrażających gotowości wykonywania obron z urzędu w sprawach karnych. Naczelna Rada Adwokacka wskazywała przy tym, iż wykonywanie funkcji obrońcy z urzędu, jak każda inna działalność gospodarcza musi odbywać się na rynkowych zasadach, z uwzględnieniem m.in. dobrowolności świadczenia tych usług prawnych przez adwokatów i radców prawnych. W czasie spotkania z Ministrem Sprawiedliwości w dniu 25.06.2015r. przedstawiciele adwokatury zgłosili m.in. postulat wprowadzenia mechanizmu ograniczającego automatyzm przechodzenia z list adwokatów i radców prawnych deklarujących gotowość wykonywania obron w sprawach karnych (list A) na listy wszystkich adwokatów i radców prawnych uprawnionych od wykonywania obron (listy B). Wskazaliśmy wówczas, iż wystarczy by prezes właściwego sądu zwracał się do okręgowej rady adwokackiej czy radców prawnych o wskazanie dodatkowej liczby obrońców i dopiero w przypadku nieprzedstawienia przez samorządy odpowiedniej liczby dodatkowych obrońców, prezes sądu miałby prawo skorzystać z rezerwowej listy B. Mechanizm taki zawarty został w przedłożonym do zaopiniowania projekcie rozporządzenia, dlatego Prezydium NRA w tym zakresie pozytywnie opiniuje przedłożony projekt.

Jednocześnie Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej zgłasza postulat zmiany treści zapisu w kierunku dalszej jego elastyczności. Zaproponowana treść rozporządzenia przewiduje sztywny 7 dniowy termin zgłoszenia dodatkowych obrońców. Tymczasem w danych okolicznościach może się okazać, iż potrzeby prezesa sądu uzasadniają wyznaczenie dłuższego terminu, np. 14 dniowego, bez szkody dla wymiaru sprawiedliwości.

Ad 3.

Proponowany mechanizm wyznaczania obrońców z urzędu jest absolutnie niejasny, nieprecyzyjny, a nadto niezgodny z przepisem art. 21 ust. 3 prawa o adwokaturze. Jak wskazano powyżej adres do doręczeń adwokata może nie mieć nic wspólnego z adresem jego siedziby. To siedziba zawodowa adwokata i tylko siedziba zawodowa adwokata, przesądzać może o wyznaczeniu obrońcy – adwokata. Nie znajduje oparcia w jakichkolwiek przepisach rangi ustawowej, a nadto wykracza poza zakres delegacji ustawowej to, by prezes sądu wyznaczając adwokata uwzględniał również miejsce zamieszkania lub pobytu oskarżonego. Wyznaczenie adwokata możliwe jest wyłącznie poprzez uwzględnienie siedziby adwokata względem siedziby sądu. Przedłożony do zaopiniowania Naczelnej Radzie Adwokackiej projekt zmiany rozporządzenia w tym zakresie narusza przepis art. 21 ust. 3 prawa o adwokaturze.

Z tych względów Prezydium Naczelnej Rady Adwokackiej postanowiło jak powyżej.

Prezes
Naczelnej Rady Adwokackiej
(*Andrzej Zwara*)
Adw. Andrzej Zwara